

2021-12-20

Sektionen för hälso- och sjukvård
Sofia Medin
Emma Spak

Regionernas arbete med provtagning för covid-19, delrapport 4 2021-12-20

Sammanfattning

Regionerna genomför ett fortsatt omfattande arbete med testning och smittspårning i hela landet. Arbetet utgår ifrån de rekommendationer som Folkhälsomyndigheten, beslutat. Regionerna är sedan mitten av november inne i ett läge med uppskalning av kapacitet kring smittspårning och testning efter att Folkhälsomyndigheten ändrade sin testindikation och en mer omfattande smittspridning sker i landet. Regionerna efterfrågar en mer långsiktig planering kring vilka behov som Folkhälsomyndigheten ser för testning under våren 2022 för att skapa förutsättningar för en bättre planering av kapaciteten.

Under hösten togs under en kortare period i november färre tester som en konsekvens av Folkhälsomyndighetens förändrade rekommendation som innebar att de som var vaccinerade inte skulle testa sig vid symptom, denna rekommendation kom 14 oktober och började gälla 1 november. Sedan 22 november, när Folkhälsomyndigheten återigen rekommenderade bred testning av befolkning inklusive dubbelvaccinerade, har regionerna arbetat genomfört ett omfattande arbete för att öka kapacitet, den betydande uppskalningen pågår fortfarande. Den kraftigt ökade efterfrågan av testning som setts sedan v47 kan påverka svarstider och möjligheter till testning i viss mån.

Vecka 49 testades 345 840 individer med PCR-testning vilket är mer än en dubbling jämfört med två veckor tidigare och i paritet med testningen under den period när Sverige hittills testat som mest under våren 2021. Av de som testade sig vecka 48 testades 18 663 positiva för covid-19.

För perioden vecka 45 till vecka 48 genomfördes 67 890 antigenester enligt Folkhälsomyndigheten. Antalet genomförda antigenester varierar mellan regionerna. Användningen av antigen test utanför regionernas regi kan inte redogöras för här.

Regionerna har under året skalat upp och dragit ner smittspårningsverksamheten efter behov. Rapporten innehåller en beskrivning på regionnivå av hur smittspårningsarbetet har genomförts. Som ett specifikt exempel har regionernas smittskyddsenheter ett nära samarbete med skolor i respektive region. I flera regioner finns möjlighet för skolor att få tillgång till egenprovtagningsskit som kan skickas med elever hem vid en utbrottssituation.

Regionerna rapporterar till SKR att arbetet med tillfrisknandebevisen fungerar bra. Det är en relativt liten efterfrågan av tillfrisknandebevis och bland de förfrågningar som ändå inkommer till regionerna är det i snitt 20 procent som uppfyller kraven och leder till att ett

tillfrisknandebevis kan utföras av E-hälsomyndigheten. Ytterligare information om tillfrisknandebevisets begränsningar skulle sålunda vara av godo.

Bakgrund

I juni 2020 beslutade regeringen och SKR att arbeta efter en gemensamt beslutad överenskommelse avseende testning för Covid-19. Överenskommelsen innebar att staten bidrog med kostnaderna för PCR-provtagning och serologisk provtagning, så kallade antikroppstest och regionerna åtog sig att utföra bred testning i enlighet med Folkhälsomyndighetens rekommendationer. En ny överenskommelse beslutades i november 2020 för att gälla för 2021. I den överenskommelsen justerades den schablonmässiga ersättningen avseende serologisk provtagning. Till överenskommelsen för 2021 beslutades även om ett tillägg i december 2020 som innebar att staten även ersätter regionernas kostnader utifrån en satt schablon för antigenester så kallade snabbtester. Även detta i enlighet med aktuell vägledning från Folkhälsomyndigheten som kan uppdateras beroende av pandemins utveckling och efter teknikutveckling av tex olika testmetoder.

I överenskommelsen för 2021 framgår det att SKR en gång per kvartal ska avrapportera regionernas arbete med överenskommelsen till regeringskansliet. Denna rapportering ska innehålla information om testkapacitet och smittspårning. Föreliggande rapport är den fjärde i ordningen.

Enligt beslutad överenskommelse ska regionerna veckovis rapportera till Folkhälsomyndigheten hur många PCR-tester som genomförts, hur många serologiska tester som genomförts, utfallet av samtliga tester samt vilken sammantagen kapacitet som regionerna har för respektive testtyp. Regionen rapporterar även, till Folkhälsomyndigheten, prov som på regionens uppdrag tas av andra vårdgivare.

I en tilläggsöverenskommelse som beslutades i juni 2021 fastställdes förutsättningarna för regionernas inrapporteringen av underlag för tillfrisknandebevis till E-hälsomyndigheten.

Socialdepartementet har i muntlig dialog framfört att innehållet i dessa rapporter ska komplettera den statistik som regeringskansliet ändå får från Folkhälsomyndigheten rörande testning och smittspridning samt E-hälsomyndigheten avseende tillfrisknandebevisen. SKR strävar sålunda efter att ge en bred bild av regionernas arbete genom denna rapportering. SKR har, utöver dessa skriftliga rapporter, löpande avrapporteringar kring regionernas arbetet muntligen till Socialdepartementet.

Samverkan mellan regionernas provtagningsamordnare

För att stödja samverkan mellan regionerna samordnar SKR regionernas utsedda provtagningsamordnare och erbjuder en arena för diskussion och samarbete. Provtagningsamordnarna har veckovisa gemensamma möten som ger provtagningsamordnarna möjlighet till erfarenhetsutbyte och regionerna kan lyfta aktuella utmaningar. Genom denna enkla och tillgängliga samverkan kan också regionerna förbereda sig inför genomförandet av eventuella förändringar inom området. Det ger även regionerna och SKR en aktuell bild över hur kapaciteten för provtagning och analys ser ut i landet och hur smittspårningen fungerar. Det ger även SKR möjlighet att snabbt inhämta information avseende akuta frågeställningar som kan uppstå för att kunna stödja regionerna i kontakterna med myndigheterna. Därtill finns en gemensam kommunikationsyta där det finns möjlighet att enkelt dela erfarenheter regionerna emellan. Regionerna ser behov av att fortsätta denna samordning även under 2022, så länge en omfattande testning pågår. Inte minst viktig blir samordningen i samband med den aviserade justeringen av Folkhälsomyndighetens uppdrag kring säkerställande av nationell testkapacitet. Regionernas företrädare har en återkommande kontakt med Folkhälsomyndigheten i frågor som specifikt rör smittspårning, provtagning, analysering, upphandling och sekvensering. SKR har därtill återkommande avstämningsmöten med Folkhälsomyndigheten och vid behov andra myndigheter i frågor som rör provtagning och smittspårning.

Regionernas rapportering av provtagningsläget

Antalet tagna test för covid-19 har varierat under det sista kvartalet. Under perioden har Folkhälsomyndigheten ändrat testindikationen. Den första ändringen började gälla 1 november och innebar att fullvaccinerade barn, unga, vuxna och de som nyligen haft covid-19, inte generellt behövde testas för covid-19 vid symtom eller feber, rekommendationen föranledde tydligt minskad efterfrågan på PCR-testning vilket i sin tur föranledde en nedskalning av kapacitet både av Folkhälsomyndighetens resurser och regionernas egna resurser. Detta ändrades från och med 22 november, tre veckor senare, då Folkhälsomyndighetens justerade testindikationen så att vaccinerade återigen skulle testa sig vid symptom. Se förändringen i antal test i bild 1.

Förändrad testindikation i kombination med en ökad smittspridning har från och med v 47 medfört en kraftigt ökad efterfrågan och därmed ett kraftigt ökat tryck på testningen. Regionerna har arbetat för att snabbt öka kapaciteten för att kunna möta behovet, detta görs dock inte isolerat från regionernas sida utan kräver en samtidig uppskalning av de resurser som tillhandahålls av Folkhälsomyndigheten. Majoriteten av regionerna arbetar med egenprovtagning, fler har tillkommit under hösten och flera har under hösten ökat den andel av proven som tas genom egenprovtagning. Denna utveckling har bidragit till en snabbare kapacitetsökning avseende antalet tagna prov. Folkhälsomyndigheten informerade regionerna om återgången till den vidgade testindikationen 17 november, dvs fem dagar innan nya testindikationen började gälla. De snabba justeringarna och den korta framförhållningen vid återgången till den vidare testindikationen påverkade under slutet av november och början av december testkapaciteten. Uppskalningen har även påverkats av personalbrist både avseende

provtagning och analys. Det beror delvis på att samma personal används för bemannad testning som för det omfattande vaccinationsarbetet där den kraftiga kapacitetsuppskalningen för vaccination med dos 3 inträffar samtidigt som behovet av uppskalning av testkapaciteten. Samtidigt vill regionerna ogärna återigen omfördela personal från elektiv vård som behövde göras under första, andra och tredje vågen av pandemin då detta skulle påverka förmågan att genomföra planerad vård och därmed påverka arbetet med uppskjuten vård negativt.

Antal tagna PCR-test för covid-19, kvartal 4

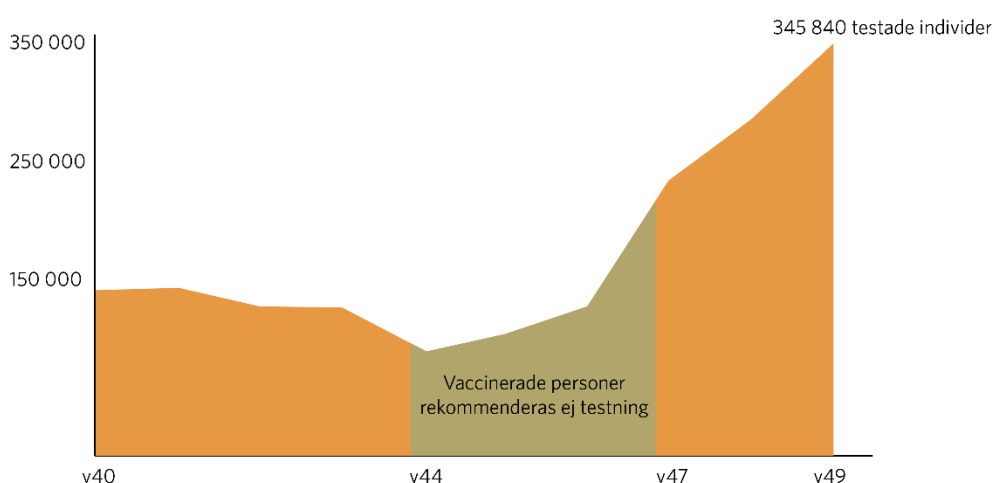

Bild 1. Antal tagna PCR test i regionerna under kvartal 4, 2021. Mellan v 44 till v 47 innebar testindikationen att vaccinerade personer rekommenderades ej testning vid symptom. Data från Folkhälsomyndigheten.

Vecka 49 testades 345 840 individer med PCR-testning vilket är mer än en dubbling på två veckor. Av de som testade sig vecka 48 testades ca 18 663 positiva för covid-19 i Sverige¹.

Plan för testkapacitet för första halvåret 2022

Då Folkhälsomyndighetens uppdrag att säkerställa nationell testkapacitet för storskalig testning efter kvartal 1 övergår till ett beredskapsuppdrag pågår nu ett omfattande arbete i regionerna för att säkerställa kapacitet för storskalig testning under 2022. Det finns en påtaglig oro i regionerna att kapacitet ska monteras ned nationellt innan den kunnat säkerställas regionalt och en omfattande samverkan krävs för att säkerställa fungerande testverksamhet under hela det första halvåret 2022. Flertalet regioner planerar under första halvåret 2022 att ha både egen och extern analyskapacitet för att möjliggöra utökad testning även när behoven är höga. Flera regioner påtalar att det är svårare än tidigare att uppskatta behoven av testning under 2022. De anger att detta främst beror på att regionerna från och med andra kvartalet kommer ta större ansvar för testkapaciteten eftersom regeringens uppdrag till Folkhälsomyndigheten ändrats från och med kvartal 2. Detta skapar osäkerhet, i kombination

¹ Data inhämtat från Folkhälsomyndigheten.

med att läget i pandemin är högst osäkert och medför utmaningar för Folkhälsomyndigheten att kunna ta fram en tydlig prognos för behoven av testning för våren 2022. Flera regioner räknar med att det behövs en storskalig testning för allmänheten under en stor del av 2022 ungefär som det sett ut under 2022. De långsiktiga behoven av och förväntningarna på testning behöver tydliggöras under våren 2022

Provtagning med PCR test

Majoriteten av alla prov som tas för Covid-19 genomförs med hjälp av nukleinsyrapåvisning så kallad PCR-test. PCR-test tas av hälso- och sjukvårdspersonal eller av individen själv genom så kallad egenprovtagning. Egenprovtagning görs genom att individen kan hämta och lämna testkit på särskilda utlämningsställen, lådor vid vårdcentral eller på apotek mm. Att individen själv tar sitt prov, registrerar med QR kod och lämnar sitt prov är en viktig del i den uppskalning av regionernas provtagning som pågått senaste veckorna. Flera regioner kommer under december 2021 och första kvartalet 2022 att utöka möjligheterna till egenprovtagning vilket sannolikt kommer öka tillgången till provtagning under 2022.

De regioner som använder sin primärvård som en central del av smittspårning och testning ser en oro att primärvården återigen kan bli hårt pressad om smittan i samhället fortsätter att stiga. Andra regioner uttrycker oro att de efter andra kvartalet inte kan använda sig av Folkhälsomyndighetens externa leverantörer för analyskapacitet, packning och distribution av provtagningskit, inlämning av prover, påfyllnad och tömning av provtagningslådor mm. Andra anger att de kommer förlänga sina egna avtal med upphandlade leverantörer för hela 2022.

Provtagning med antigen test

På samma sätt som PCR-tester påvisar pågående infektion gör även antigen test det. Antigen test används som ett komplement till PCR-testning när det finns behov av ökad testkapacitet eller snabbt provsvar. Antigen testerna kan ge ett svar inom 10-30 minuter. Regionerna använder antigen test främst för triagering på akutmottagning, inför inläggning till förlossning och ortopedi samt inför utskrivning till särskilt boende och personer med hemtjänst. Det finns även regioner som i samarbete med kommuner använder snabbtest vid utbrott på särskilda boenden och i hemtjänsten.

För perioden vecka 45 till vecka 48 genomfördes 67 890 antigen test².

Sekvensering

För att följa spridning av nya varianter av SARS-CoV-2 samarbetar regionerna med Folkhälsomyndigheten och genomför sekvensering av en andel positiva PCR-test. Dessa har valts ut efter framtagna kriterier som utlandsvistelse, del i klusterspridning, återinfektion, vaccingombrott eller extra svår infektion.

Den nya virusvarianten omikron har identifierats i några av landets regioner men för mer detaljerad statistik hänvisas till Folkhälsomyndigheten.

² Data inhämtat från Folkhälsomyndigheten.

Regionernas arbete med smittspårning

Regionerna genomför ett omfattande smittspårningsarbete som har varit möjligt genom uppbyggnad av strukturer för en väl fungerande flexibel smittspårning. Smittspårningsarbetet har behövt vara anpassat efter hur smittspridningen utvecklats i respektive region för att regionerna ska kunna arbeta kostnadseffektivt. Regionerna behöver ständigt ha beredskap för större utbrott. De medel som regeringen avsatt för smittspårning har bidragit till detta. Regeringskansliet har efterfrågat en genomgång av hur regionerna har genomfört sitt smittspårningsarbete vilket här beskrivs på regionnivå.

Blekinge

Region Blekinge arbetar med timanställda smittspårare, huvudsakligen pensionärer som personligen ringer upp alla positiva fall. Antalet regleras efter behov och det har varit allt från 2 till 25 i tjänst beroende på antal fall. Medlen från staten har använts till smittspårning av timanställda, kostnad för ordinarie personal samt för personal som omfördelats från annan verksamhet. Därtill ingår kostnader för driftskostnader som datorer, telefoner och abonnemang mm.

Dalarna

Målet i Region Dalarna är att utifrån inkommande positiva provsvar sammanställa och få en övergripande bild av smitta bland invånarna samt de personer som kommer från andra ställen i Sverige/världen men som befinner sig i och testar sig i Dalarna.

Varje person som testats positivt för covid-19 kontaktas antingen via telefon eller frågeformulär. I kontakten med den smittade ges förhållningsregler/riktlinjer samt tidpunkt för provtagning hos bedömda hushållskontakter och andra nära kontakter.

Smittspårningsenheten gör även en bedömning om eventuella utbrott kopplas till den person som smittspårats och skapar en övergripande bild över utbrottet. Utifrån det skapas en kontinuerlig kontakt med ansvarig person, som utbrottet berör inom vård/omsorg, skola, arbetsplatser, föreningar och andra verksamheter. När arbetsbelastningen är hög och resurserna knappa görs en prioritering i hur noggrant smittspårningen i utbrotten utförs. Prioritering 1 är alltid vård/omsorg. Utöver det prioriteras skola, men också om det är konstaterade större utbrott eller situationer där risk för större utbrott kan ses.

Smittspårningsenheten har en funktionsbrevlåda dit ansvariga inom vård/omsorg, skola, arbetsplatser, föreningar, andra verksamheter samt övriga invånare i Region Dalarna kan vända sig med frågor och funderingar gällande covid-19. Denna funktion fungerar väl och det är i många fall via funktionsbrevlådan som smittspårningsenheten blir uppmärksam på redan pågående utbrott eller får en signal om risk för större smittspridning. Medlen från staten går till smittspårningsenheten, smittskyddsgruppen och till kostnader för smittspårningsverktyget.

Gotland

Samtliga provsvar hanteras av tre så kallade covidadministratörer. De som har beställt sitt prov via 1177.se och hämtat testkit i lådorna kan i appen ta del av provsvaret. De som har beställt sitt prov genom att ringa till covidadministratörerna och blivit bokade för assisterad

provtagning (personer som saknar BankID, barn, vårdpersonal) blir uppringda av en covidadministratör för provsvar om det är negativt.

Samtliga positiva provsvar från de båda bokningsspåren förs in i journalsystemet, och patienten blir uppringd av en läkare ur smittspårarteamet. Smittspårningen sker muntligen och noteras i patientens journal samt i klinisk anmälan till smittskydd. Smittspårningen sker i de flesta fall samma dag eller dagen efter, 7 dagar i veckan. Samtliga fall med koppling till skolor, vård, omsorg eller andra komplexa miljöer där många kan misstänkas vara smittade, eller om index inte kan eller vill informera sina kontakter, överlämnas till smittskydd/vårdhygien för smittspårning. Smittskydd/vårdhygien informeras då direkt av smittspårarna.

Region Gotlands del av de avsatta medlen går till lönekostnader till smittspårarteamet.

Gävleborg

Regionens smittspårningsarbete genomförs med telefonkontakt samt med ett digitalt verktyg. Centrala smittspårningsenheten har nära samarbete med smittskydds-enheten samt vårdhygien. Under 2021 har medlen använts för att bibehålla den centrala smittspårningsenheten som startades under 2020. Enheten utgörs av dynamisk bemanning baserat på behovet av smittspårning av covid-19. Medlen har också använts för teknisk utrustning samt arbetsplatser till medarbetarna.

Halland

Region Halland har en central smittspårningsenhet. Som stöd till arbetet med smittspårning används Infectio, digitalt smittspårningsverktyg. Arbeta med skolsmittspårning är prioriterat. Statens medel används för att finansiera den centrala enheten för smittspårning inklusive personalkostnader samt kostnad för det digitala smittspårningsverktyget.

Jämtland/Härjedalen

Region Jämtland/Härjedalen har sedan pandemistarten en central smittspårningsenhet kopplad till patientsäkerhetsenheten där uppskalning och nedskalning av antalet smittspårare fortlöpande anpassas till behovet. De medel som regeringen betalat ut under 2021 har finansierat och på ett avgörande sätt faciliterat och möjliggjort en effektiv central smittspårningsfunktion. Förutom att finansiera bl.a. timanställda smittspårare och timanställda administratörer har mindre delar gått till materiel på teststationer.

Jönköping

Provtagning och smittspårning utförs av varje vårdcentral i regionen. Varje vårdcentral lägger upp sitt eget arbete, men vanligen är det en eller flera personer per vårdcentral som arbetar som smittspårare. Dessa kan tillhöra olika yrkeskategorier, som har genomgått grundutbildning hos Folkhälsomyndigheten och smittskydd. Så gott som alla fall kontaktas via telefon. Ibland används elektroniskt smittskyddsformulär som ett komplement eller som ersättning vid stor arbetsbelastning. De indexfall som bedöms kunna själva informera sina kontakter får göra det, med stöd av smittspåraren. Om detta inte bedöms som lämpligt eller genomförbart tar istället smittspåraren kontakt med identifierade kontakter. Smittspårningen dokumenteras i en smittspårningshandling på papper. Medicinska uppgifter och

förhållningsregler till index och hushållskontakter skrivs i journalen. Kostnaden för smittspårning består främst i personalkostnader för smittspårare. Basen för smittspårningen har hela tiden legat i primärvården, men under en period (september 2020 - juni 2021) fanns en central smittspårningsenhet som komplement till primärvården - denna är nu avvecklad. Antalet anställda vid den centrala smittspårningsenheten varierade månad för månad från 3 personer till 19 personer. Flest var de under november 2020 till februari 2021.

Kalmar

Alla medarbetare som har tillfälliga uppdrag eller visstidsanställda i smittspårningsenheten märks i lönesystemet med en projektkod. Sedan 2 november 2021 används det nationella smittspårningsverktyget i regionen. Hälsocentraler lämnar över samtliga positiva fall för smittspårning till smittspårningsenheten sedan juni 2021. Smittspårningsenheten utför även samtliga utökade smittspårningar. Nästan samtliga smittspårare utför arbetet på distans hemifrån. Smittspårare utgörs främst av sjuksköterskor, men även tidigare biomedicinska analytiker och läkare. Läkare används för tillfället som konsulter. Tre mobila provtagningsteam har tidigare använts under året, främst vid utökade smittspårningar.

Kronoberg

All smittspårning gällande allmänhetens prover sker idag inom ramen för primärvårdens hälsoenhet men kommer vid årsskiftet flyttas till annan enhet. Det finns en ansvarig sjuksköterska som står i nära kontakt med smittskyddet i region Kronoberg, utbildar nya smittspårare och kvalitetssäkrar processen. Smittspårare består av legitimerad personal från olika verksamheter i regionen alternativt pensionärer som jobbar extra. Medel har gått till bemanning av ansvarig sjuksköterska och smittspårare. Våren 2021 hade man som mest 47 smittspårare i tjänst på olika tjänstgöringsgrad. Det innefattade även rehabiliteringspersonal som togs ur ordinarie tjänst för att smittspåra då läget var som värst.

Stockholm

Smittspårning i Region Stockholm utförs huvudsakligen av en smittspårningsenhet på uppdrag av Smittskydd Stockholm. Smittspårning för invånare som provtagits i vårdgivares regi som exempelvis sjukhus och husläkare har eget ansvar för smittspårning vid positiva provsvar. Ansvariga på smittspårningsenheten och Smittskydd Stockholm har nära kontakt för att fortlöpande beakta samtliga aspekter. Enheten har cirka 45 personer anställda och anställer fortlöpande vid behov av förstärkning på grund av pandemins utveckling. Kompetenser på enheten är varierande, ansvariga är legitimerad vårdpersonal och alla oavsett grundkompetens får internutbildning, fortlöpande utbildning av Smittskydd Stockholm samt daglig uppdatering av specifika aktuella ärenden och nyheter. Smittspårningsenheten lämnar information digitalt och/eller muntligen och inhämtar information digitalt och/eller muntligen. Det finns även en chattfunktion tillgänglig för samtliga i regionen som är digitala, för att stödja i form av svar på direkta frågor eller vid behov övergå till samtal med invånaren. Det digitala stödet i smittspårning fortsätter att utvecklas för att till högre del motsvara de behov som föreligger under en pandemi.

Smittspårningsenheten har under v 39-49 utfört smittspårning för covid 19 positiva invånare för:

- Digitalt bokad test med egenprovtagning för cirka 20 000 invånare.
- Telefonbokning av test med egenprovtagning för cirka 200 invånare
- Utlandsresenärer boende i regionen som provtagits på Arlanda cirka 120 invånare.
- De som provtagits med assisterad provtagning i regionens provtagningsbussar med drop-in verksamhet, i högre grad tolksamtal för cirka 1400 invånare.
- Personal på särskilda boenden som ingår i aktiv smittspårning, avslutade smittspårningslistor.

Uppsala

Ett omfattande och ambitiöst smittspårningsarbete bedrivs vid en separat nyskapad provtagnings- och smittspårningsenhet. Läkare, sjuksköterskor och upplärd personal med annan bakgrund sitter i för ändamålet ordningställda lokaler och personalkostnaderna är den dominerande utgiftsposten. Under pandemin har smittspårningen skalats upp och ner beroende på smittläge och som mest har ett 50-tal smittspårare och administratörer arbetat med detta. Enheten jobbar nära regionens smittskydds-enhet och vårdhygien och genomför dessutom smittspårning i vård och omsorg. Man följer smittläget i olika delar av regionen och gör riktade insatser med testning och information där smittan ökar. Ytterligare en insats är mätningar av virushalter i avloppsvatten. Alla positiva prover sekvenseras och smittspårar nya virusvarianter (VOC) extensivt.

Västragötalandsregionen

Regional smittspårningsenhet (RSE) arbetar på uppdrag åt primärvården i Västra Götalandsregionen (VGR) och det innebär att vårdcentraler, privata som offentliga, kan välja att smittspåra själva eller överlämna sin smittspårning till RSE. RSE hanterar i snitt så ca 70% av all smittspårning av covid-19 i VGR.

På RSE har vi under hösten haft en bemanning av 20 heltidstjänster samt ett 20-tal timanställningar för att möta upp behovet av smittspårning. Smittspårningen bedrivs främst per telefon men också digitalt via Formulärhanteringen (Inera). Hur en smittspårning utförs påverkas också av hur inflödet ser ut. Under våren tog vi fram en modell för de olika prioriteringar vi behöver göra utifrån ett ökat/minskat tryck.

Just nu så pågår ett parallellt arbete med att införa ett digitalt ärendehanteringssystem utifrån en modell som Region Skåne och Region Värmland har tagit fram, förhoppningsvis kan den komma igång under Q1 2022 och kommer då att underlätta arbetet genom att smittspårningshandlingarna blir digitala.

Från statens smittspårningsmedel får vårdcentraler ersättning för att täcka kostnader för smittspårning samt till Regionhälsan för den tillfälliga smittspårningsenheten.

Värmland

Region Värmland har en central smittspårningsenhet som smittspårar i stort sett samtliga fall i regionen, från egenprovtagningen samt tar emot remisser från öppen- och slutenvård.

Enheten bemannas med totalt 20 smittspårare, både timanställda pensionärer och inlånade från andra verksamheter i regionen. Regleras efter behov, har varierat mellan 2–13 smittspårare samtidigt i tjänst.

När det finns ett positivt provsvar skapas en handling (ärende) via digitalt smittspårningsverktyg. Vanligen skickas information och ett frågeformulär ut till index inom den närmaste timmen. Därefter bevakas inkommande svar och när information om index hushållskontakter inkommer så skickas information direkt till hushållskontakter via 1177.se. Detta arbetssätt gör att man snabbt, oftast inom några timmar, har informerat både index och hushållskontakter via 1177.se och därmed kan bryta smittkedjor. Därefter genomförs smittspårning av varje index inkl. dokumentation i journal och anmälan till SmiNet av respektive smittspårare. Detta följs oftast upp av ett samtal för att säkerställa att informationen har gått fram och för att svara på frågor. När smittspårarnas kartläggning är klart lämnas uppgifterna över till Smittskydd Värmland som analyserar de inkomna data och letar kluster. Upptäcks olika kluster så tar Smittskydd Värmland i förekommande fall kontakt med verksamheten/gruppen för att diskutera eventuella åtgärder. Smittskydd Värmland har givit ut informationsblad till arbetsplatser hur de ska hantera ett misstänkt utbrott. Arbetsplatser har också möjlighet att ta direktkontakt med Smittskydd Värmland.

Kostnader på den centrala smittspårningsenhet framförallt löner och övriga personalkostnader samt utveckling av smittspårningsverktyget.

Västerbotten

Alla positiva fall blir kontaktade per telefon av regionens smittspårare. De får både muntlig och skriftlig information. En smittspårningsjournal upprättas och smittspårare gör elektronisk anmälan i SmiNet. Nära samarbete sker mellan smittskydds-enheten, smittspårnings-enheten och vårdhygien. Arbete pågår med att införa digital smittspårningsjournal med planerad driftstart i mitten av januari 2022.

De statliga medlen för smittspårning har använts till personalkostnader för smittspårare och till övrig drift som IT, tele, lokaler, kommunikation och transport.

Västernorrland

Regionen använder digitalt smittspårningsverktyg vid smittspårning i samhället vilket är till stor hjälp. De statliga medlen för smittspårning har främst använts till personal, utrustning i form av exempelvis dator och telefon, provtagning, transporter och IT lösningar.

Smittskydds-enheten har utvecklat rutiner och kommunikationstexter kring smittspårning samt stöd till smittspårare i smittspårningsärenden, särskilt vid fall av covid-19 i skolor. En extra läkare är anställd till Smittskydds-enheten för att främst stötta smittspårarna.

Västmanland

Regionen har i november/december 26 st timanställda personer som smittspårare.

Smittspårarna kontaktar och använder sig av det digitala smittspårningsformuläret som

utvecklats i Värmland. Medel för smittspårning från staten har främst använts för personalkostnader, driftkostnader, arbetsutrustning samt implementering av smittspårningsverktyget.

Örebro

Sedan hösten 2020 har regionen hyrt en mindre lokal för smittspårning, utrustat den med inredning och teknisk utrustning, brandsäkert kassaskåp och det som krävs för en god arbetsmiljö. Man har även kunnat sitta vissa pass i lånade lokaler från andra verksamheter i de situationer där hemarbete inte fungerat. Det har anställts upp mot 40 medarbetare som flexibelt följt toppar och dalar och smittspårat utefter behov sedan dess. På grund av att de flesta varit timanställda så är det aktiv smittspårning som hela tiden utgått ifrån aktuellt behov. Många har kunnat sitta hemifrån för att undvika större samlingar av personal under pandemin, regionen har då tillhandahållit utrustning med telefon, bärbar dator och en skärm.

Utbildning till alla som smittspårar har skett fortlöpande när nya smittspårare anställts.

Vid smittspårning använder man sig av omvänt svarsflöde via 1177.se formulärtjänst, men ringer även upp i stort sett alla för att kontrollera att de förstått information, förhållningsregler, andra restriktioner samt information om testning och vet vad som gäller. Fortlöpande arbete med att revidera rutiner utifrån aktuella rekommendationer.

Det pågår även implementering av smittspårningsverktyget och försök ska påbörjas i december och man räknar vara igång med det nya verktyget under januari 2022. Statens medel för smittspårning har använts till personalomkostnader, ca 40 smittspårare, administratörer som hanterar provsvaren, tid för utbildning, lokaler, utrustning, tid för framtagande av rutiner och riktlinjer fortlöpande utifrån uppdaterade rekommendationer kring smittspårning och testning som ändrats snabbt över tid.

Östergötland

Smittspårning inom region Östergötland har varit i särskild organisation. Antalet smittspårare har pendlat beroende på smittläge. Från som högst 40-45 smittspårare till som idag är ca 14 st. Olika kompetenser ingår med läkare, sjuksköterskor och kuratorer. Smittspårning startar med ett PCR-positivt covid-19 test som landar i regionens lab.verktyg. Genom en direkt överföring till smittspårningsapplikationen ser enheten det positiva svaret. Första åtgärd är att skicka ut ett frågeformulär. En koordinator fördelar sedan uppdraget på smittspårarna som i de flesta fall kontaktar index via telefon. Utifrån situation ges förhållningsregler och olika rekommendationer vad gäller hushållskontakter och nära kontakter. Innan avslutat ärende görs en SmiNet-anmälan. Vid frågor/problem finns medicinsk ansvarig läkare och enhetschef som stöd till gruppen. Vidare finns en öppen dialog med smittskyddsläkaren och smittskyddsenheten.

Smittspårning i samarbetet med skolan

Skolan är en del av samhället som regionernas smittskyddsenheter lagt stort fokus på under 2021. Det beror på att skolan är en miljö med tät personkontakt och med elever i varierande åldrar, varav vissa är under 12 år som är nuvarande gränsen för vaccinering.

Regionerna har utarbetade former för dialog mellan smittskyddet och skolorna som skolchefer, skolläkare samt i vissa regioner särskilt utsedd skolsamordnare. Under ett pågående utbrott har smittspårningsenheten ofta kontinuerlig kontakt med ansvarig på den berörda skolan. Kontakter mellan regionernas smittskydd och skolorna bedöms fungera väl och det lyfts att i vissa fall är det via skolan som den första indikationen på en smittspridning i skolmiljön.

I flera regioner finns möjlighet för skolor att få tillgång till egenprovtagningsskit, gurgeltest som kan skickas med elever hem vid en utbrottsituation samt kommunikationsstöd för skolorna att använda vid smittspårning. Föräldrar och elever lämnar därefter själva in testet efter taget prov till ordinarie plats för inlämnade prover. I andra regioner finns möjlighet för elever att gå till utpekad vårdcentral eller provtagningsställe för att ta prov. I någon region finns även möjlighet för mobil enhet att åka till skola för provtagning.

Tillfrisknande bevis

Regeringen och SKR tecknade en tilläggsöverenskommelse om förutsättningarna för regionernas inrapportering av underlag för tillfrisknandebevis i juni 2021. Tillfrisknandebevis är en av tre delar som ingår i covidbevisen för covid-19, som ska underlätta vid resor inom EU. Förväntan är att tillfrisknandebevisen bara ska utgöra ett begränsat antal personer och att det är vaccineringen som ligger till grund för inrapportering för utfärdande av covidbevis.

Genom att regionerna arbetar med testupplägg som till största del innebär egenprovtagning är det en liten del av befolkningen som enligt EU:s regelverk kan få ett tillfrisknandebevis eftersom det kräver att positiva PCR-test eller antigen-test är tagna av hälso- och sjukvårdspersonal. E-hälsomyndigheten har fram till och med oktober utfärdat 1656 tillfrisknandebevis varav 272 utfärdades under oktober månad, se bild 2. För mer detaljerad statistik för kvartal 4 hänvisas till E-hälsomyndigheten. Regionerna förmedlar att arbetet med tillfrisknandebevis fungerar bra. Statistiken visar att utfärdandet av tillfrisknandebevis minskat sedan uppstart i augusti. Det överensstämmer med den bild som regionerna ger kring utfärdandet. Regionerna förmedlar att det är en liten efterfrågan av tillfrisknandebevis och bland de förfrågningar som ändå inkommer till regionerna är det i snitt 20 procent av förfrågningarna som uppfyller kraven och leder till att ett tillfrisknandebevis kan utfärdas av E-hälsomyndigheten.

Region	Augusti	September	Oktober	Summa
Blekinge	2	1		3
Dalarna	4	8	3	15
Gävleborg	5	1	2	8
Halland	13	8	2	23
Jämtland/Härjedalen	4	4	1	9
Jönköping	23	24	18	65
Kalmar	18	9	2	29
Kronoberg	5	5	4	14
Norrbottn	27	15	10	52
Skåne	58	55	19	132
Stockholm	114	61	38	213
Sörmland	4	3	1	8
Uppsala	134	74	43	251
Västra Götaland	316	128	87	531
Värmland	15	12	4	31
Västerbotten	10	4		14
Västernorrland	4	2	1	7
Västmanland	2	4	6	12
Örebro	2	5	4	11
Östergötland	130	71	27	228
Summa	890	494	272	1656

Bild 2. Statistik från E-hälsomyndigheten för antal utfärdade tillfrisknandebevis.

Ineras stöd till regionerna

För att stödja regionerna i arbetet med utökad provtagning för covid-19 har Inera i samarbete med Folkhälsomyndigheten tagit fram en paketerad lösning för egenprovtagning med utökad labbkapacitet med flera nationella labb och stöd kring logistik och mobila provtagningsstationer. Syftet har varit att underlätta och göra det enklare och snabbare för regionerna att ansluta till tjänsten och kunna erbjuda invånarna Egen provtagning av covid-19 via 1177 e-tjänster. Tjänsten innebär att invånare genom 1177 själv skapar sitt beställningsflöde för covid-19-provtagning, får praktisk information om provtagningen som t.ex. vilka provtagningsställen som finns och möjlighet till att reservera tid för provtagning.

Invånaren får sedan sitt provsvar automatiskt via 1177 Egen provhantering tillsammans med information och skyddsföreskrifter.

Inera har under året arbetat med insatser inom områden som:

- **Utvecklade funktioner** som till exempel ny provtagningsmodul för att underlätta integration med regionala labbsystem och statistikuttag för uppföljning och forskning.
- **Teknisk integration och införandestöd** till exempel genom ett digitalt flöde med remisser och provsvar integrerade med labbsystem, införande av system för egenregistrerade provtagningskit med QR-kod i 12 regioner och pågående arbete i ytterligare 2 regioner.
- **Drift, förvaltning och support** vilket till exempel innebär utökade applikationsmiljöer och integrationskapacitet i tjänsten för prestanda, säkerhet och kapacitet och utökad support för hantering av ökning av antal invånarärenden.

Sveriges Kommuner och Regioner

Avdelningen för vård och omsorg

Fredrik Lennartsson
Direktör